

ÅRGANG 43 - FEBRUAR 2025

LEVENDE NATUR

I dette nummer den største menneskeabe på en alt for lille jord • Vi skal have vildskaben tilbage: det er på tide at træde et skridt tilbage og give plads til naturen i Danmark • Spørg en biolog • Endnu et år med Pandalub

WORLD WIDE FUND FOR NATURE

er en privat og uafhængig organisation, der arbejder for at løse globale natur- og miljøproblemer.

WWF arbejder over hele kloden, Verdensnaturfonden er vores danske afdeling.

Formålet med WWF's arbejde er at sikre naturen som livsgrundlag for mennesker og dyr.

Læs mere om WWF Verdensnaturfonden på wwf.dk.

WWF Verdensnaturfonden

Svanevej 12 2400 København NV
Tlf.: 35 36 36 35
E-mail: wwf@wwf.dk Giro 500-2001

Ansvarshavende redaktør

Tobias Høgsberg

Redaktør

Maria Houen Andersen

E-mail til redaktionen

m.andersen@wwf.dk

Art direction

Mads Vestergaard Andersen

Forside

www.nkuringosafaris.com

Tryk

HANSENBERG SOP

Oplag

15.800

ET MAGASIN FULD AF ABESTREGER

I hjertet af Afrika, i de stejle, tågede bjerge mellem Uganda, Rwanda og Den Demokratiske Republik Congo, lever omkring 1.000 bjerggorillaer – en befolkning, der på mirakuløs vis er steget fra næsten at være udryddet til et skrøbeligt håb for naturen. Det er et resultat af intensivt arbejde fra WWF, lokale myndigheder og engagerede samfund, der sammen kæmper for at sikre gorillaernes overlevelse i et meget presset og udfordret landskab.

Men selvom vi har set lyspunkter, er vi langt fra i mål. Bjerggorillaerne er stadig afhængige af beskyttelse, og deres levesteder trues konstant af krybskytteri, menneskeskabt konflikt og skovrydning. I dette nummer tager vi dig med på en rejse ind i gorillaernes verden, hvor vi fortæller om de udfordringer, de står overfor, og de fremskridt, vi har opnået gennem målrettet bevarelsesarbejde.

Vi dykker ned i arbejdet med gorilladoktorerne – de dedikerede biologer og dyrelæger, der hver dag kæmper for at beskytte og genopbygge gorillaernes habitat. Du kan læse om de nye trusler, der opstår i takt med den hastige menneskelige ekspansion i regionen, og hvordan vi sammen med lokale samfund arbejder på at sikre en bæredygtig fremtid for bjerggorillaerne. I dette magasin finder du også en opdatering på vores arbejde med naturbevarelse globalt, fra de udfordringer, der står i vejen for en bæredygtig fremtid, til de konkrete løsninger, der gør en forskel. Vi håber, at du vil blive inspireret af de fremskridt, vi har gjort, og at du vil være med til at sikre, at bjerggorillaernes historie ikke bliver en tragisk fortælling om et tabt dyreliv, men en succes om, hvordan vi kan vende udviklingen for de truede arter på jorden.

God læselyst.

Kære læser, vi hører gerne fra dig med ris, ros eller andre tanker, skriv til: m.andersen@wwf.dk

Martin Edward

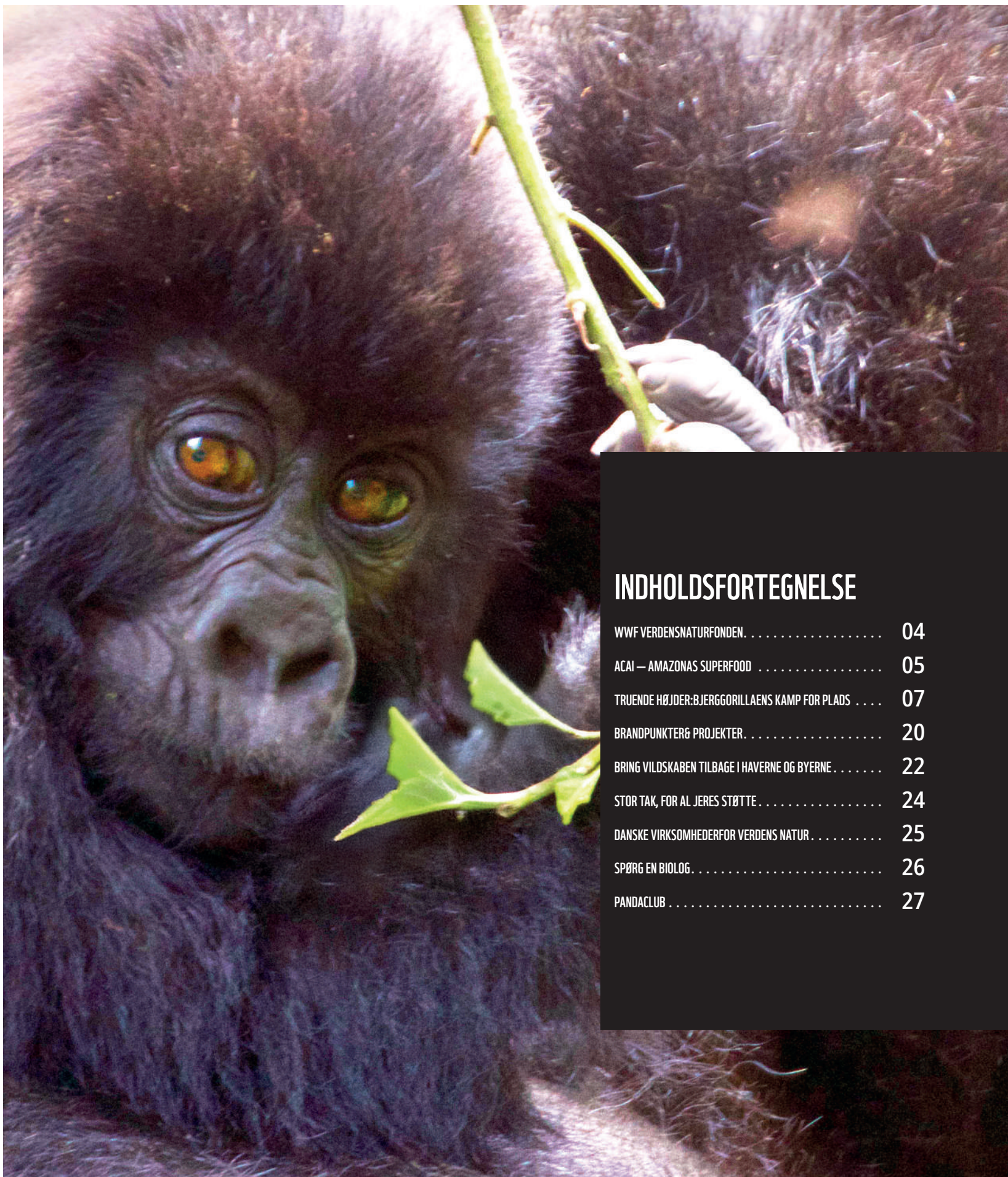
Martin Edward

Generalsekretær, WWF
Verdensnaturfonden

© USMAN YOUSAF / UNSPLAH.COM

© JEFFREY STRAIN / PIXABAY.COM

INDHOLDSFORTEGNELSE

WWF VERDENS NATURFONDEN	04
ACAI — AMAZONAS SUPERFOOD	05
TRUENDE HØJDER: BJERGGORILLAENS KAMP FOR PLADS	07
BRANDPUNKTER OG PROJEKTER	20
BRING VILDSKABEN TILBAGE I HAVERNE OG BYERNE	22
STOR TAK, FOR AL JERES STØTTE	24
DANSKE VIRKSOMHEDER FOR VERDENS NATUR	25
SPØRG EN BIOLOG	26
PANDA CLUB	27

WWF VERDENS NATURFONDEN

WWF har mere end 100 kontorer i hele verden. Det er en af verdens største og mest indflydelsesrige NGO'er med mere end 5 mio. støtter globalt. WWFs stærke position gør, at vi spiller en væsentlig rolle, når beslutninger skal tages globalt som nationalt.

WWF er en troværdig, udfordrende, videnskabsbaseret og konstruktiv nonprofit organisation.

WWFs mission er at stoppe forringelsen af jordens naturlige miljø for at skabe en fremtid, hvor mennesker lever i harmoni med naturen.

De danske mærkesager er: havogfiskeri, klima & energi, skov, Arktis og dansk natur.

Det danske WWF kontor arbejder både i Danmark og i udviklingslandene. Projekterne er koncentreret i Mekong regionen, koraltrekanten i Asien samt i den østlige del af Afrika. Det danske kontor hedder WWF Verdensnaturfonden.

STØT WWF VERDENS NATURFONDEN NEMT VIA MOBILEPAY:

31 25 42 99

LÆS MERE OM VORES ARBEJDE PÅ WWF.DK

Acai-bærret er et af 'de sjældne gode historier i kampen for at bevare Amazonas. Det mener Luiza Rabelo, der er skov- og klimaspecialist i WWF. Bliv klogere på det lille, sunde bær her.

Siden begyndelsen af 2000-tallet er acaibærret, som i øvrigt udtales „a-sej-i“, blevet en kommerciel succes, fordi de siges at have en høj sundheds værdi. Det udgør desuden føde for mange dyr i Amazonas, som blandt andet fugle og gnavere.

TO CENTIMETER

Det er den gennemsnitlige diameteren på et acaibær.

De plukkes fra acaipalmen (Euterpe Oleracea), der oprindeligt vokser langs floder i Sydamerikas Amazonregnskov. Bærrene høstes både vildt og i plantager. Acai bruges blandt andet i juice og is.

REDDER REGNSKOV

Acaibærrets nyvundne globale popularitet har givet de fattige samfund rundt om Amazonas et nyt alternativ

til skovfældning. I stedet for at rydde skoven for at anlægge kvægproduktion, kan de tjene penge på at høste acaibær uden at skulle ødelægge skoven.

BIODIVERSITET ER ET MUST

Palmerne, som acaibærrene gror på, er afhængige af Amazonas' biodiversitet for at kunne bære frugt. Hvis der anlægges store plantager af palmer, falder produktiviteten betydeligt. Så acaibærproduktionen afhænger af, at der også er andre træsorter til stede.

15.000 TON

Så stor var Brasiliens acaieksport i 2021. I 1899 var den kun 80 kg. Det er en eksplo-

siv vækst, som både giver muligheder, men også bringer risiko for overudnyttelse. Derfor har virksomheder, der importerer acaibær, ansvar for at sikre ansvarlige sociale forhold i produktionen. WWF arbejder også for at sikre en bæredygtig produktion af acai.

BEFOLKNINGEN FÅR ET VALG

Den store udfordring i forhold til afskovning er, at den levende skov selv har mindre værdi end jorden uden skoven. Men med et globalt marked for acaibærret kan det nu betale sig for lokalbefolkningen at høste de lækre bær. Det giver rent faktisk befolkningen et valg.

Gorillamor

Andre, 39, selvudnævnt gorillamor og ICCN Congolese Conservation Ranger. Siden 2003 har han 24/7, med undtagelse af et par dage om ugen, hvor han besøger sin familie, passet forældre løse gorillaunger i Virunga.

TRUENDE HØJDER: BJERGGORILLAENS KAMP FOR PLADS

Bjerggorillaen- vores hårdføre fætter har kæmpet sig fra randen til udryddelse. Fra kun 360 individer i 1989 til nu over 1000 individer, takket være indsatsen af regeringer, lokale og NGO'er. Men nu møder de nye udfordringer.

Fra 1960'erne til slutningen af 1980'erne stod de øvstlige bjerggorillaerne overfor en katastrofal tilbagegang, hvor bestanden faldt til blot 306 individer i 1989. Årsagerne var mange: krybskytteri, skovrydning, menneskeoverførte sygdomme og tab af skovområder. Men takket være en omfattende og vedvarende indsats af NGO'er og regeringer, er bestanden af bjerggorillaer steget til over 1000 individer. Denne succes er et resultat af et samarbejde mellem NGO'er, regeringer og lokalsamfund om beskyttelse af gorillaerne og deres levesteder. En indsats så god at det i sig selv giver nye udfordringer vi sammen må løse og der sker allerede adskillige indsats.

Indsatserne omfatter at give krybskytter alternative leveveje, støtte etableringen af teplantager, hvilket ikke kun

giver en indkomstmulighed for de lokale, men også holder gorillaer og lokale på afstand for at mindske smitterisiko, da gorillaer ikke kan lide lugten af de populære buske. Og engagere de lokale befolkninger i økoturisme, hvorved reservatets sundhed i sig selv bliver en indtægtskilde. Beskyttelsen af gorillaerne er derfor delvist finansieret gennem turister.

HVEM ER BJERGGORILLAEN EGENTLIG?

For med det samme at besvare de nok flestes første spørgsmål, så er mennesker ikke menneskeaber. Men de er os nært stående som chimpansen med fælles forfædre langt tilbage. Gorillaen er den største af primaterne og tilhører familien store menneskeaber – og vi har faktisk hele 98% gener tilfælles med gorillaerne (videnskab.dk, 2015). Forskellene mellem os og menneskeaberne skyldes altså en genetisk forskel

© CHRISTOPHE COURTEAU / WWF-INTERNATIONAL

på 2 procent. Det består blandt andet i, at vi mennesker har udviklet flere gener for hjernen og synet. Men gorillaerne har også vist sig at være ret intelligente, og det siges, at de kan lære at kommunikere og interagere med os mennesker. Gorillaarterne opdeles i to hoved- og 4 underarter: De vestlige gorillaer, på latinsk *Gorilla gorilla*, som omfatter lavlandsgorillaer og crossriver gorillaer og de østlige gorillaer *Gorilla beringei*. Alle er truede dyr, men særligt bjerggorillaerne har haft det svært.

Bjerggorillaer findes to separate steder i skove, der ligger omkring 2.500 til 4.000 meter over havets overflade: Virunga-bjergkæden af udslukte

vulkaner på grænsen mellem Den Demokratiske Republik Congo (DRC), Rwanda og Uganda, opdelt i 3 reservater, der flyder over i hinanden, Virunga national park i D.R. Congo, Volcanoes national park i Rwanda og Mgahinga gorilla national park i Uganda. Derudover findes de i Bwindi Impenetrable national park, også i Uganda længere nord på. Hervandrer de, i knogang, rundt i skovbunden med deres store familier på op til 30 medlemmer, anført af en ældre alfahan. Han kaldes silverback, på dansk sølvryg, fordi han med alderen får en grålig ryg. Hannen kan veje op til 210 kg, hunnen vejer det halve. Begge kan blive over 50 år gamle. Disse bjerggorillaer har en lang, tyk, sort pels, der holder dem lune i det kolde bjergklima. Fak-

Figur 2.
Skovrydning
Data fra Miljø-
og ligestillings-
ministeriet.

80%
AF GLOBAL
SKOVRYDNING
SKYLDES
LANDBRUGET

sig truet. Desuden sætter Silverbacken dagsordenen for aktiviteterne i flokken og planlægger de daglige madture, afslapning og rejser. Hannen bliver kønsmoden, når den er ca. 15 år og bliver herefter kaldt sølvryg.

Gorillaer er generelt ikke territoriale, og flokkenes levesteder på op til 40 km² kan sagtens overlappe. Om natten sover gorillaer i reder. De yngre foretrækker at bygge dem oppe i træerne, mens de ældste sover på jorden. En voksen hangorilla kan spise op til 18 kg føde om dagen. Alle gorillaer lever af rødder, frugt, græs, frø, blade og kviste. De kan også finde på at spise termitter, larver, snegle og biller. Vestlig lavlandsgorilla lever mest af frugt, mens bjerggorillaen primært spiser blade. De behøver ikke aktivt drikke vand, da de får væske nok gennem den vegetation, de spiser, og fra duggen på planterne.

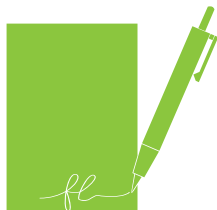
KAMPEN FOR GORILLAERNE OG DERES HJEM ER EN MÆRKESAG FOR WWF

I gennem mere end 40 år har WWF arbejdet for at beskytte bjerggorillaen. Vi har været med til at stifte International Gorilla Conservation Program (IGCP) i 1991, som arbejder i felten med både Virunga- og Bwindi-bestandene. Gennem IGCP underviser vi om bæredygtig brug af skoven og om bevarelse af bjerggorillaerne. WWF Verdensnaturfonden arbejder desuden bl.a. med at reducere den ulovlige produktion af trækul, så gorillaernes levesteder bevares. Vi er med til at anlægge te-plantager som buffer-zoner mellem mennesker og gorillaer, vi giver også tidligere krybskytter bistader og vandtanke, så de ikke er afhængige af at skyde og sælge truede dyr. WWF samarbejder desuden også med Gorilla Doctors, som beskytter bjerggorillaerne mod sygdom og

tisk er det omdiskuteret om gorillaerne i Bwindi er så afskåret at de bør indelises som deres egen art.

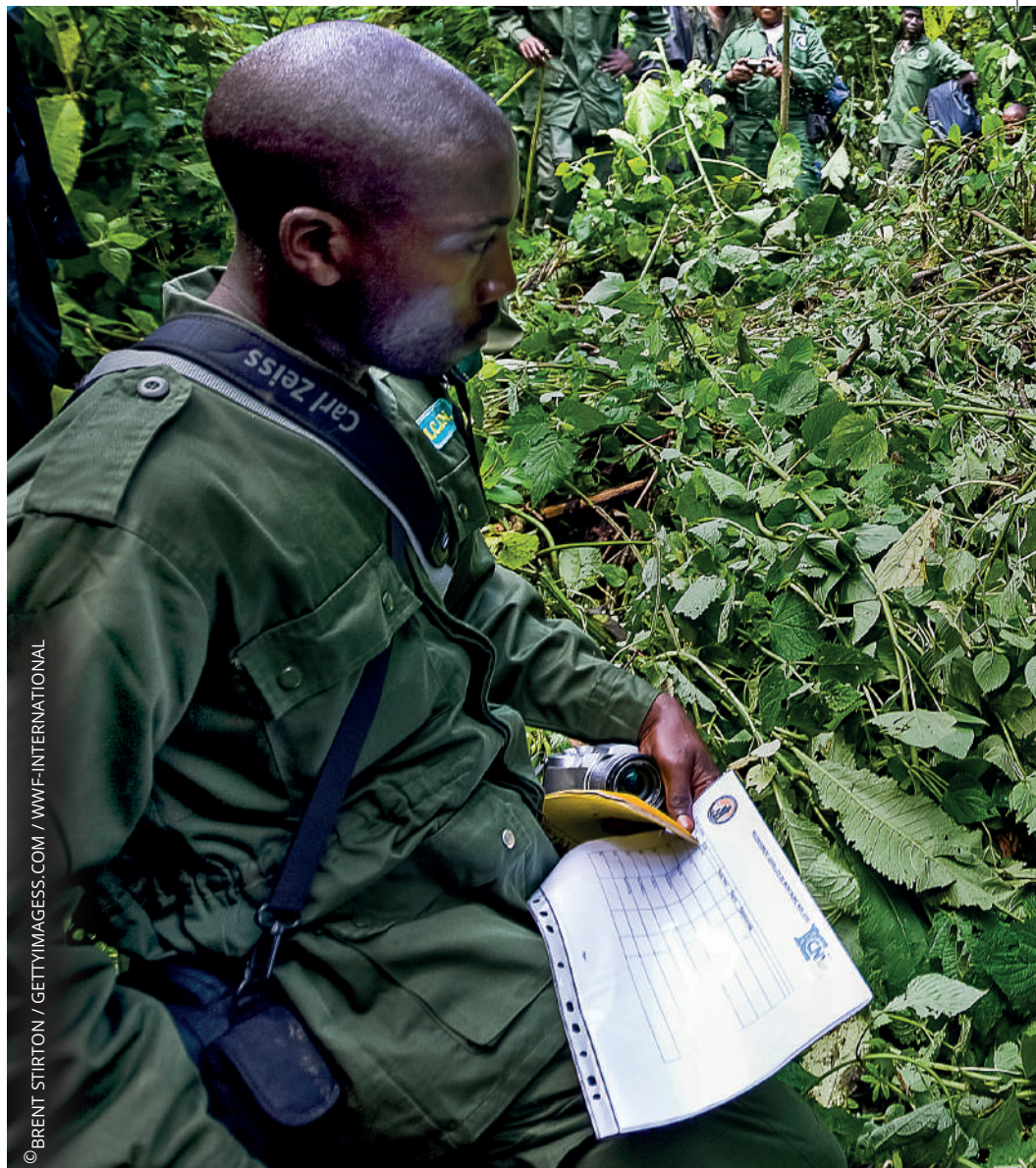
Flokken består af en familie af voksne hunner, deres unger og yngre hanner og hunner, typisk tæller flokken 5-10 individer. Nyfødte gorillaer vejer cirka 1,8 kg, og de er meget afhængige af deres mor. Hunnen får sin første unge, når den er ca. otte år og føder en unge hvert femte år. De første 4 år hænger de på moren og lever af hendes mælk. Derefter går de over til voksen gorillamad, der består af blade, blomster, bær og rødder. Ligesom børn elsker små gorillaer også at lege. Silverback'en er selvfølgelig far til de fleste af ungerne i flokken, som han beskytter og passer på. Selvom gorillaerne normalt er stille og rolige, kan de godt blive aggressive, brøle og slå på brystet, hvis de føler

700.000
HAR SKREVET UNDER

Figur 3. OLIESELSKAB DROP-PER BORINGER i Virunga

Meldingen fra olieselskabet Soco International PLC om at stoppe sine aktiviteter i Afrikas ældste nationalpark, Virunga Nationalpark i DR Congo, kom i juni som kulmination på en lang og intens kampagne fra WWF.

© BRENT STIRTON / GETTYIMAGES.COM / WWF-INTERNATIONAL

”DE KÆMPER MOD HINANDEN OG SLÅS, SÅ DE FÅR TRAUMATISKE SKADER, SOM VI SKAL HJÆLPE MED EFTERFØLGENDE.”

DOKTOR FRED NIZEYIMANA
GORILLA DOCTORS, UGANDA.

RESERVATERNE KLØR PÅ MENS DE UNGE BJERGGORILLAER GÅR I FÆLLERNE

Midt i Ugandas tætte jungle er doktor Fred Nizeyimana ved at hjælpe sin patient. Den bedøvede patient ligger på et blødt lysegrønt tæppe i skovbunden blandt svungne lianer og kæmpe træer. For Fred Nizeyimana fungerer junglen som hans klinik, mens skovbunden er hans operationsbord, og patienten

er ikke en hvilken som helst patient. Det er en stor bjerggorilla-han, som sekunder forinden har været oppe at slås, så dens overlæbe er flænget i to. Nu skal det gå hurtigt, for bjerggorillaer er meget sociale flokdyr, og at bedøve én i flokken får resten til at undre sig. Så Doktor Fred Nizeyimana arbejder hurtigt, fra at bedøvelsespilen har ramt, til han igen kan vække bjerggorillapatienten efter operationen. Flængen i læben er dyb, og der er behov for at sy den med flere sting, så Fred Nizeyimana kan være sikker på, at betændelse i såret og smerter ikke ender med at gøre skade på bjerggorillaen. På få minutter får han behandlet den sårede han, givet den antibiotika og noget til at vågne på. Og så er det ellers bare at vente og se, hvordan bjerggorillaen klarer sig derude efterfølgende: „De kæmper mod hinanden og slås, så de får traumatiske skader, som vi skal hjælpe med efterfølgende,” siger doktor Fred Nizeyimana, som har været dyrlæge hos nonprofit organisationen Gorilla Doctors siden 2010.

I mange år har det først og fremmest været skader fra slåskampe og snarefælder, som gorilladoktorerne har hjul-

pet bjerggorillaerne med. Krybskytter sætter ulovlige snarefælder op i skoven for blandt andet at fange antiloper, som bjerggorillaerne ved uheld går i. Fred Nizeyimana og de andre doktorer beretter, at det sker ganske ofte, og at det særligt er de nysgerrige unger, der bliver fanget i snarefælderne. Det ender med grimme skader på deres hænder og fødder og i værste tilfælde dødsfald. "Snarefælder er forfærdelige. Når en bjerggorilla bliver fanget i en af dem, skriger og græder de af smerte. Det er en situation, hvor de er virkelig bange og har brug for vores hjælp," fortæller Fred Nizeyimana.

Når Fred Nizeyimana tager på arbejde i junglen, bærer han en godt pakket rygsæk på sine skuldre. Han har brug for en del forskelligt udstyr. Et lysegrønt tæppe med håndtag, som fungerer både som operationsbord og bære, et trykluftgevær med bedøvelsespile, medicin og et sterilt operationssæt. Det hele skal kunne være i rygsækken, så han uden besvær kan bevæge sig over faldne stammer og bestige de stejle bjergskrånninger i den fugtige nationalpark. Han arbejder i et landskab, der i den grad lever op til sit navn som Bwindis Ugennemtrængelige Nationalpark. På sine ture ud i junglen skal Fred Nizeyimana først lokalisere bjerggorillaerne. Herefter indsamler han prøver, der skal med tilbage og analyseres for at kunne overvåge deres helbred og almene tilstand. Og så skal han være klar til at gribe ind med behandling, hvis der er akut behov for det: „Der er en hårfn balance i forhold til, hvor meget vi skal behandle, og hvad vi skal behandle for. Bjerggorillaerne skal fortsætte med at være vilde og tilpasse sig de omstændigheder, de lever i. Men når vi er nødt til at gribe ind, er

SÅDAN KÆMPER WWF FOR BJERGGORILLAEN:

- Støtter te-plantager, som bjerggorillaerne ikke bryder sig om at gå i. Dermed skaber vi en såkaldt buffer-zone mellem mennesker og bjerggorillaer.
- Vi arbejder med at reducere den ulovlige produktion af og handel med tømmer og trækul, så bjerggorillaens levesteder bliver bevaret.
- Vi giver tidligere krybskytter mulighed for at tjene penge på andet end illegal handel med dyr.
- Vi støtter udvikling af lokal økoturisme, som gør bevarelsen af bjerggorillaen til en værdifuld del af lokalindtægten.
- Øget sundhed og bedre hygiejne blandt lokalbefolkningen.
- Vi støtter en ny tælling af bjerggorillaerne, som skal kortlægge, hvor mange bjerggorillaer der er i dag, og hvilke forhold de lever under.

STØT WWF'S ARBEJDE MED AT REDDE DE VILDE DYR, OG HJÆLP DEM UD AF SNAREFÆLDER OG SYGDOM.

Donér via MobilePay på 37 37 39, eller scan koden her

det bedst at bedøve dem, behandle og bringe dem tilbage til deres familie igen så hurtigt som muligt og få det overstået. De har brug for deres sociale bånd, så de kan ikke mangle for længe fra flokken.

SAMME SYGDOMME, SAMME SYMPTOMER

Men en ny og anderledes trussel viser sig nu og gør alle dem, der arbejder med at bevare bjerggorillaerne, bekymrede. De store menneskeaber deler over 98% af den samme DNA som mennesker. Og netop den store lighed med os mennesker gør bjerggorillaerne særligt sårbare og modtagelige overfor menneskesygdomme. Ved for

”VI ER NØDT TIL AT AFSKÆRME RISIKOEN FOR SMITTE FRA OS MENNESKER TIL BJERGGORILLAER, FØR DET ER FOR SENT.”

HENRY MUTABAZI
DIREKTØR FOR IGCP.

tæt kontakt kan de derfor risikere at blive smittet med sygdomme lige fra vira som Corona til bakterieinfektioner som tuberkulose og parasitsygdomme som fnat fra mennesker. Sygdomme som udgør en langt større trussel for bjerggorillaernes overlevelse end snarefælder, da de uden behandling kan udrydde hele familier på kort tid. Fred Nizeyimana forklarer at Bjerggorillaerne i øjeblikket er særligt udfordret af luftvejssygdomme. Og her ligner de os igen, for ligesom når du og jeg har lungebetændelse, skal bjerggorillaerne også have antibiotika eller anden medicin. Gorillaerne lever i tætte familier, hvilket gør det let for en sygdom at hoppe fra individ til individ. I værste tilfælde vil vi kunne miste hele familien til sygdommen. Henry Mutabazi arbejder som programleder og rådgiver hos International Gorilla Conservation Programme. Han er ligesom Fred Nizeyimana bekymret for stigningen i smitte hos bjerggorillaerne. Han fortæller om en stigning i tilfælde af mennesker fra lokalbefolkningen omkring nationalparkerne, der kommer nær bjerggorillaerne for at samle brænde, vand, honning

© BOB BREWER / UNSPLASH.COM

og græs til deres dyr, hvilket forhøjer risikoen for smitte. Men der er også risiko for smitte fra affald som menneskeabernerne samler op.

Udover luftvejssygdommene, som får bjerggorillaerne til at hoste og nyse, ligesom os mennesker, ser gorilladoktorerne også andre sygdomme blandt bjerggorillaerne, som ligner dem, der også gør os mennesker syge. Det gælder blandt andet parasitter eller orme i tarmene, fnat og bakterieinfektioner i huden. Ved parasitter får bjerggorillaer samme symptomer som os men-

nesker med diarré, vægttab og mistet appetit. Ved bakterieinfektioner falder deres pels i nogle tilfælde af, hvilket efterlader dem med tørre skorper på deres hud. Desyge bjerggorillaer bliver behandlet så snart, doktorerne opdager sygdommen, men bjerggorillaerne er gode til at skjule sig. Desværre ender nogle af dem med at dø. Langt de fleste sygdomme, vi begynder at se nu, kan spores tilbage til mennesker.

Sammen med WWF arbejder IGCP om at forhøje indsatsen mod den menneske-overførte smitte. Det skal blandt

andet ske ved at sørge for mere optimale arbejdsforhold for gorilladoktorerne. Et vigtigt sted at starte er at få etableret et laboratorium i Uganda, hvor de hurtigt kan analysere prøver, som de indsamler fra bjerggorillaerne. Og ikke mindst at få det rette udstyr til deres „skovklinik“. „Lige nu bruger vi et simpelt lokale og et gammelt spisebord som et improviseret laboratorium,“ fortæller Fred Nizeyimana. Udover et nyt laboratorium med ordentlige forhold i form af rindende rent vand, arbejdsborde, sikkerhedsskabe og nyt udstyr som et mikroskop og en centrifuge til blodprøver, så er der også behov for flere gorilladoktorer især i Bwindi Impenetrable National Park er der kritisk mangel på læger.

SKOVRYDNING OG KRYBSKYTTERI TRUER GORILLAERNE

Sygdomme er allerede et katastrofalt problem. Men menneskelige aktiviteter i de centralafrikanske skove udgør de største trusler mod bjerggorillaerne. Borgerkrige og omfattende skovrydning for at skaffe tømmer, landbrug og veje stresser gorillaerne og reducerer deres levesteder. Det gør det også

Uroligheder

En stor del af de menneskeskabte ødelæggelser i parken har i de seneste år skyldtes uroligheder i grænseområdet Virunga. Mennesker på flugt fra konflikten har slået lejr i parken.

© @NAMBASI / PIXABAY.COM

© BET TURNER / WWF-US

vanskeligere for dem at finde føde og skaber nemmere adgang for krybskytter. Krybskytteri er især en trussel mod den østlige lavlandsgorilla. Gorillaens kød – også kaldet bushmeat – bliver handlet i stor stil på det sorte marked i Vest- og Centralafrika, specielt blandt storbyfolk er kødet eftertragtet.

Gorillaernes lave fødselsrate betyder, at selv et lavt niveau af krybskytteri kan medvirke til et markant fald i bestanden. Det er dog ikke kun efterspørgslen på bushmeat, der driver krybskytteriet. Gorillaer bliver også efterspurgt som kæledyr, og deres kropsdele bliver anvendt som trofæer og i traditionel medicin. Så selvom bjerggorillaerne er de eneste store aber, hvis bestandsstørrelse er stigende, forbliver de en bevaringsafhængig art, som har behov for beskyttelse og habitatforvaltning. Så mange som 15 af Virungas bjerggorillaer kan være blevet dræbt siden udbruddet af borgerkrigen mellem 1990 og 1994, da store antal rwandiske flygtninge flygtede til lejre ved kanten af Virunga Nationalpark, blev 4 sølvryggede gorillaer dræbt sammen med nogle af deres gruppemedlemmer.

Over 100.000 mennesker bor i de fjernt liggende områder, hvor bjerggorillaerne findes. Deres behov for land til at dyrke har reduceret den skov, hvor gorillaerne lever, til næsten isolerede øer midt i voksende menneskelige bosættelser. Mellem 1990 og 1994 flygtede store antal rwandiske flygtninge til lejre ved kanten af Virunga Nationalpark, hvilket førte til ukontrolleret indsamling af brænde og øget krybskytteri. På trods af at flygtningene forlod lejrene omkring Virunga Nationalpark i 1996, gør fortsat borgerkrig og tilstedeværelsen af bevæbnede militser det svært at udføre undersøgelser og bevaringsarbejde i DRC's beskyttede områder, som ligger i oprørskontrollerede områder.

I 2004 blev 1.500 hektar af førsteklases bjerggorilla-habitat ryddet af ulovlige bosættere i Virunga Nationalpark, i Den Demokratiske Republik Congo (DRC), ifølge beviser opdaget af det Kongolesiske Institut for Naturbevarelse, en af WWF's partnere. Konvojer af mennesker fra Rwanda

og DRC ødelagde store områder af parken, som er hjem for bjerggorillaer og andre truede arter, for at skabe land til landbrug og husdyrhold.

Europæiske olie- og gasfirmaer har fået tilladelse til at udvinde i Virunga Nationalpark, som er hjem for Den Demokratiske Republik Kongos bjerggorillastand. Selvom gorillernes habitat på nuværende tidspunkt ikke ligger inden for en olie-koncession, kan udvikling i parken stadig negativt påvirke dyrenes sikkerhed.

MED TE SOM VÆRKTØJ MOD ENDNU STØRRE PRES I FREMTIDEN

Ser vi tilbage i historien, så har bjerggorillaerne været truet af flere store sygdomsudbrud herunder ebola, fnat og tuberkulose, hvor nyere infektionssygdomme som Coronapandemien har udgjort den største risiko til dato. Her kæmpede IGCP med alt de havde for at forholdsreglerne blev skærpet og taget yderst alvorligt. Heldigvis blev ingen bjerggorillaer smittet på grund af den store indsats med skraphygiejne, obligatorisk brug af ansigtsmasker og afspritning, samt mindst 10 meters afstand til gorillaerne. Strengere opsyn og muligheden for bedre hygiejne er en vigtig del af den fremtidige indsats, for befolkningen tæt på bjerggorillaerne vokser støt. Med en tilvækst af mennesker i Uganda på over halvanden

million om året er der pres på både plads og ressourcer omkring bjerggorillaer. Der er voksende behov for plads til at dyrke afgrøder som frugt og grøntsager, og der bliver bygget flere veje for at optimere infrastrukturen: „Vi er nødt til at afskærme risikoen for smitte fra mennesker til bjerggorillaer, før det er for sent,” siger Henry Mutabazi.

Når menneskene kommer tættere på, bliver gorillaerne nemlig også mindre sky, og så søger de oftere ud af junglen og ned i landmændenes marker efter mad. Anlæggelse af teplantager er én af de succesfulde metoder, WWF har støttet for at adskille dyr og mennesker: „Vi laver en buffer mellem skoven og markerne, så bjerggorillaerne ikke så nemt kommer ned og spiser mad fra den buffet af afgrøder, som menneskene har plantet tæt på skoven. De kan nemlig ikke lide at gå mellem de

lave tebuske, og de hader buskenes særligeduft,” fortæller Henry Mutabazi.

Tidligere blev bjerggorillaerne set som en byrde for den voksende befolkning omkring nationalparkerne. Men i dag har IGCP og WWF skabt opmærksomhed, en større forståelse for de ikoniske dyr og ikke mindst indtægtskilder, som te plantagerne og arbejde i parkerne. Også gorillaernes værtslandes regeringer har lært at værdsætte deres værdi. Når antallet af bjerggorillaer stiger, kan der komme flere turister til området. Det er godt, for turisterne har penge, som de bruger på de lokales kunst og restauranter. Derfor kan fordelene ved at beskytte og bevare bjerggorillaerne ses direkte i befolkningen: „De ekstra penge, der kommer til området på grund af turismen, bliver også brugt på lokale skoler, hospitalsklinik-

© MARTA BYRSTRON / PIXABAY.COM

ker og veje. Så der er en helt klar sammenhæng mellem bjerggorillaernes og de lokales velfærd,” siger Henry Mutabazi og fortsætter: „Det har været IGCP og WWF's helt store opgave at informere befolkningen om netop den sammenhæng, og vi kan nu se, at det er begyndt at hænge ved.”

LYS FOR ENDEN AF TUNNELLEN?

Korrekte forbindelser mellem bevaring, turisme og samfundsudvikling kunne gøre den planlagte udvidelse af Rwandas Volcanoes Nationalpark til en succeshistorie. Den 22. april inviterede African Wildlife Foundation og Rwandas landdirektør forskellige partnere i Rwanda til at diskutere foreslåede bæredygtige finansieringsmekanismer og modeller for en planlagt udvidelse af Volcanoes Nationalpark og samfundsejerskab. Red Rocks Initiative repræsentanten, LT&C-medlem Greg Bakunzi, understregede behovet for, at samfundet drager fordel af parkens udvidelse. Især bør arbejdspladser uden for landbruget for de samfund, der er påvirket af parkens udvidelse, overvejes. Han nævnte, at succes for den udvidede parkbevaring vil afhænge af, hvordan samfundet drager fordel af nye beskyttelsestiltag, hvad enten det er direkte eller indirekte. Fordele kunne bedst komme fra en korrekt sammenkobling af turisme, miljøbevarelse, oplysning og samfundsudvikling.

Greg Bakunzi udtalte, at Volcanoes Nationalpark siden 2001 har opnået betydelig succes med sine bevaringsindsatser. På det tidspunkt husede parken omkring 480 gorillaer, og i 2013 var tallet steget til omkring 600. Den sidste optælling resulterede i 1.004 gorillaer, hvilket overstiger parkens størrelse. Det foreslåede projekt om at udvide Volcanoes Nationalpark vil sandsynligvis føre til øget reproduktion af gorillafamilierne og et anstændigt levebrød for samfundene omkring den udvidede park som følge af arbejdspladser uden for landbruget, skabt af turismeaktiviteter. I sin konklusion understregede han behovet for at involvere samfundene i parkens udvidelsesprogram og øge bevaringsbevidstheden fra programmets begyndelse til slutningen. Med det absolut bedste scenarie, mulig udvidelse af parken.

©JEFFREY STRAIN / PIXABAY.COM

Figur 4. Liste over kendte gorilla familier i national parkerne

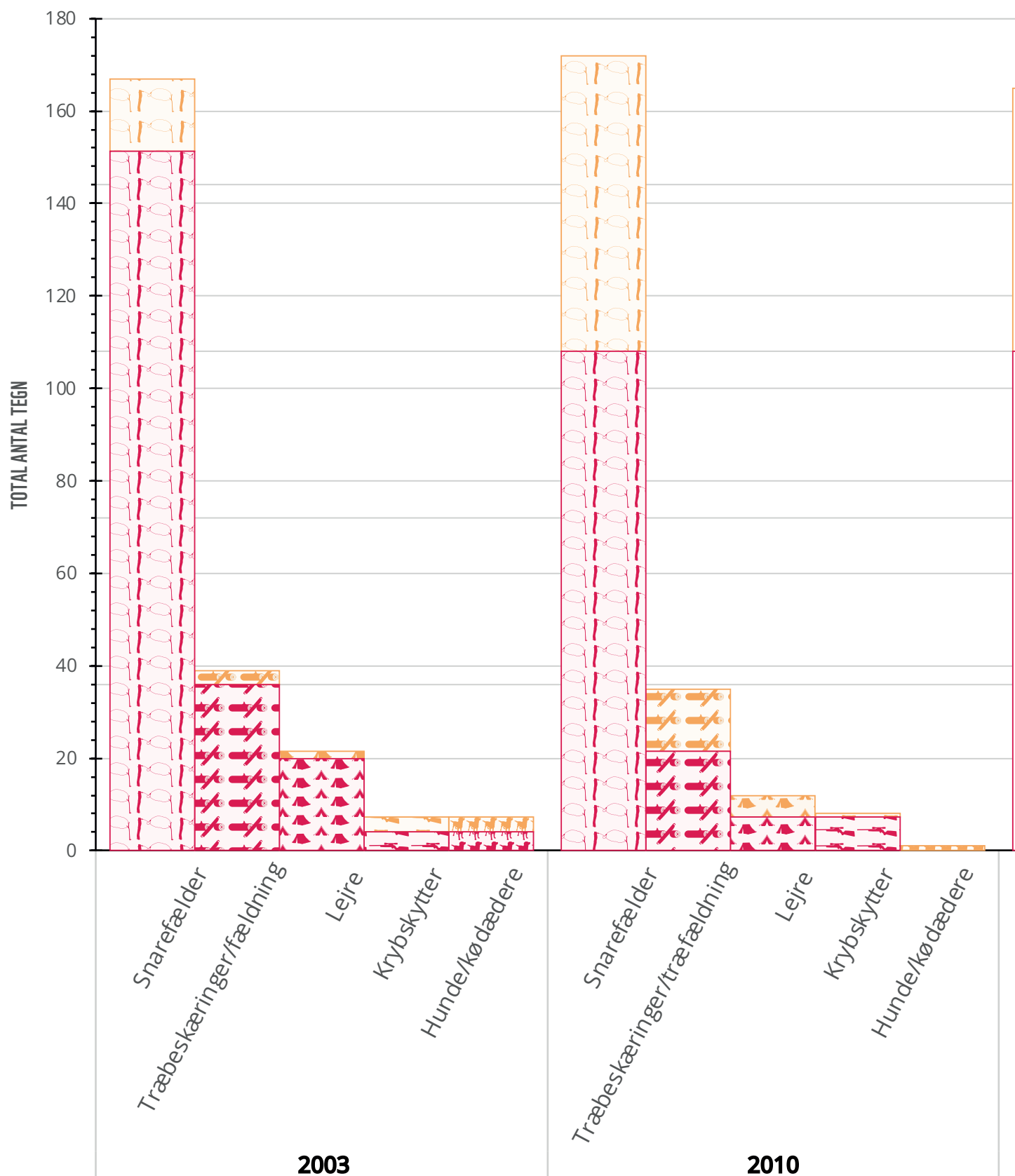
Gorillafamilierne er opkaldt efter den ledende sølvryg. Grupperne er opkaldt efter deres aktuelle ledere, nogle grupper er før gået under andre navne med andre ledere eller er splittet fra større grupper. Deres dannelses år markerer enten året de er formet, har fået ny leder eller er splittet fra en større gruppe. Unger inkluderer større umodne hanner og hunner.

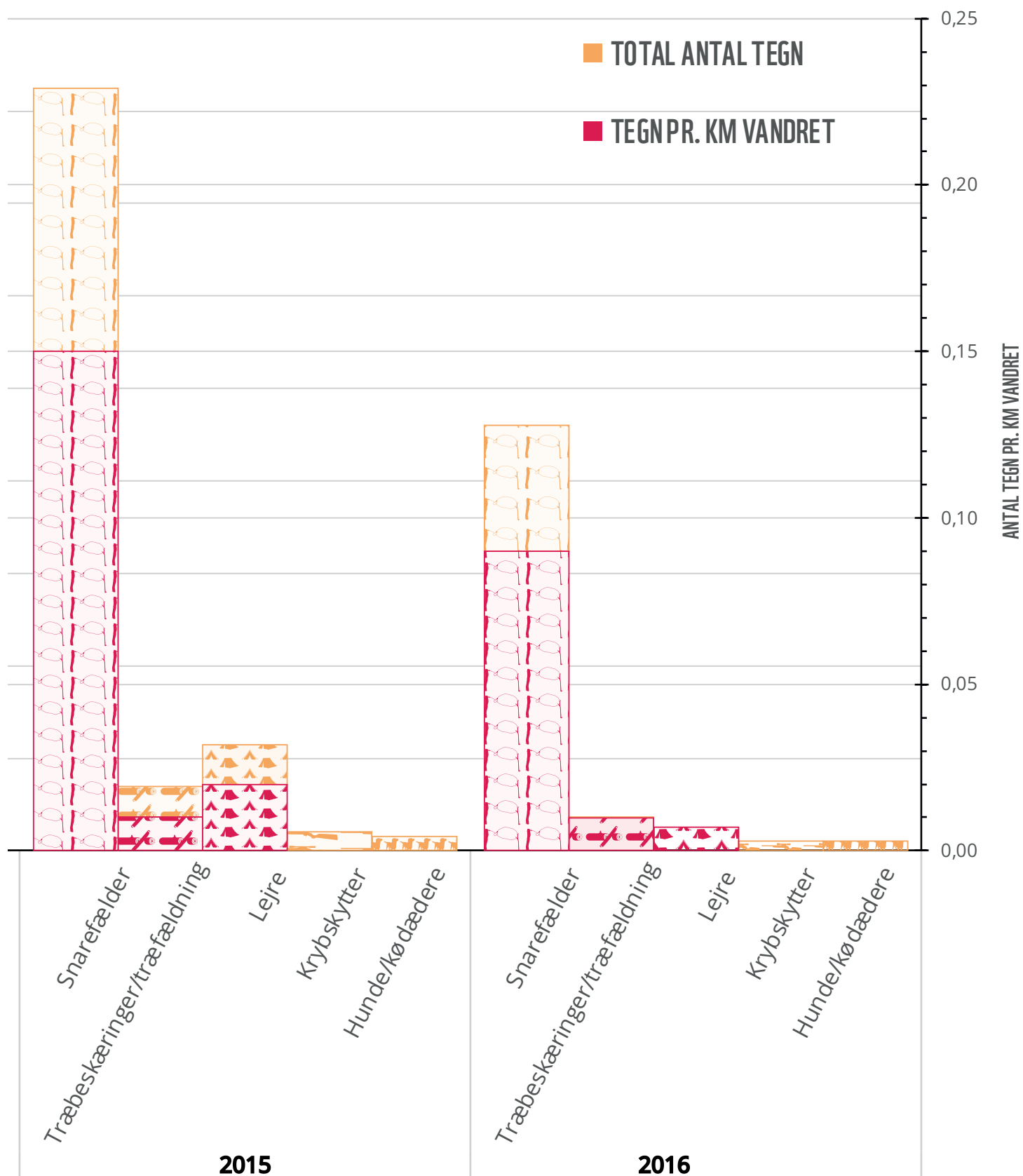
RESERVAT	FAMILIE	STØRRELSE	SØLVRYGGE	HUNNER	SORTRYGGE	UNGER	OPSTÅET	SIDSTE TÆLLING
BWINDI IMPENETRABLE NATIONAL PARK	Kyagurilo	6	1	0	4	1	1995	31/1/24
	Muyambi	7	1	4	0	2	2019	31/1/24
	Mubare	7	1	3	0	3	2017	31/1/24
	Christmas	8	1	2	0	6	Ukendt	31/1/24
	Katwe	8	2	3	1	2	2018	31/1/24
	Binyindo	9	1	5	0	3	Ukendt	31/1/24
	Bushaho	9	1	3	1	4	Ukendt	31/1/24
	Mishaya	9	1	5	0	3	2010	31/1/24
	Oruzogo	11	1	2	6	1	2008	31/1/24
	Bikyingi	12	5	2	0	5	Ukendt	31/1/24
	Bitukura	13	2	4	2	5	2006	31/1/24
	Habinyanja	13	2	4	4	3	1996	31/1/24
	Shongi	13	1	4	1	6	Ukendt	31/1/24
	Bweza	14	3	4	1	5	2013	31/1/24
	Nkuringo	14	2	6	2	4	1997	31/1/24
	Mucunguzi	15	1	7	0	6	Ukendt	31/1/24
	Kahungye	15	1	4	4	6	2008	31/1/24
	Rushegura	16	2	5	2	7	2002	31/1/24
	Posho	17	1	8	0	8	Ukendt	31/1/24
	Busingye	17	1	7	0	9	2012	31/1/24
	Mukiza	19	1	8	0	10	2016	31/1/24
MCHAHINGA GORILLA NATIONAL PARK	Kutu	20	8	1	1	10	Ukendt	31/1/24
	Nyakagezi	9	4	2	0	3	1991	31/1/24
	Hirwa	17	1	7	2	7	Ukendt	31/1/24
	Noheli	4	1	3	0	0	2021	22/02/22

RESERVAT	FAMILIE	STØRRELSE	SØLVRYGGE	HUNNER	SORTRYGGE	UNGER	OPSTÅET	SIDSTE TÆLLING
VIRUNGA NATIONAL PARK	Lulengo	11	1	3	1	7	1985	22/2/22
	Munyaga	12	3	3	0	6	1998	22/2/22
	Rugendo	13	3	4	0	6	1985	22/2/22
	Humba	15	2	4	0	9	1998	22/2/22
	Nyakamwe	15	3	4	0	6	2014	22/2/22
	Baraka	19	0	9	3	7	Ukendt	22/2/22
	Kabirizi	24	6	7	1	8	Ukendt	22/2/22
	Mapuwa	26	3	8	1	11	1998	22/2/22
	Wilungula	Ukendt	4	Ukendt	Ukendt	Ukendt	Ukendt	22/2/22
	Bageni	46	3	13	1	17	2013	4/5/22
VOLCANES NATIONAL PARK	Kigoma	5	1	1	1	2	2023	31/1/24
	Urwego	7	1	5	0	1	2023	31/1/24
	Karisimbi	10	6	1	1	2	2009	31/1/24
	Kwisanga	10	1	4	1	4	2021	31/1/24
	Umubano	11	5	2	1	3	2001	31/1/24
	Susa	15	3	3	2	7	1974	31/1/24
	Sabyinyo	15	2	3	3	7	Ukendt	31/1/24
	Kwitinda	17	3	4	2	6	1995	31/1/24
	Isimbi	22	1	6	0	15	2012	31/1/24
	Ubumwe	22	4	7	0	11	2002	31/1/24
	Muhoza	22	1	9	0	12	2016	31/1/24
	Igisha	36	6	10	2	18	2014	31/1/24

Figur 5. Antal møder og møderater af ulovlige aktiviteter

Bemærk, at undersøgelsen i 2015 var den første i Virunga, der omfattede to fulde gennemgange af området. Møderaterne er derfor beregnet som antal møder delt med antal km gået per gennemgang. De viser snarere observationer med mindst én forekomst pe. km for hver type.

© MARIYA MUSCHARD / PIXABAY.COM

Tomme vande

Overfiskeri og forureninger i verdens have er stadig et lige så snart tema, faktisk større end nogensidne før. Værdsæt din dåsetun, hvis ikke vi i fællesskab får gjort noget, kan din sidste dåse forblive den sidste.

© MARKUS PISKED / UNSPLASH.COM

Honningbien er lige så vildsom en malkeko

Der er 292 kendte arter af bier i Danmark, og bierne og deres livsstil er meget forskellige fra hinanden. Nogle lever i kolonier, hvor der er arbejderbier og en dronning. De er generalister og samler pollen fra mange forskellige planter.

Andre bier, som for eksempel blåhatjordbier, er specialiserede og samler kun pollen fra en enkelt eller få planter som honningbien ikke tager. Men ofte glemmes de i miljødiskursen..

© ERNESTO RODRIGUEZ / PIXABAY.COM

BRANDPUNKTER & PROJEKTER

WWF fylder havene med fisk

Siden 2018 har WWF Verdensnaturfonden og H&M samarbejdet om at sætte fokus på beskyttelse af rokkerne. Samarbejdet har indebåret et "rewilding projekt", hvor WWF har opdrættet og sat sømrokker ud i danske farvande. I august 2020 satte WWF sømrokker ud i Kattegat med kongelig assistance fra vores præsident, H.K.H. Kronprinsesse Mary. Endnu et kuld kom i 2022 til Djursland og flere kuld er på vej til det våde.

© @DF7ZS / PIXABAY.COM

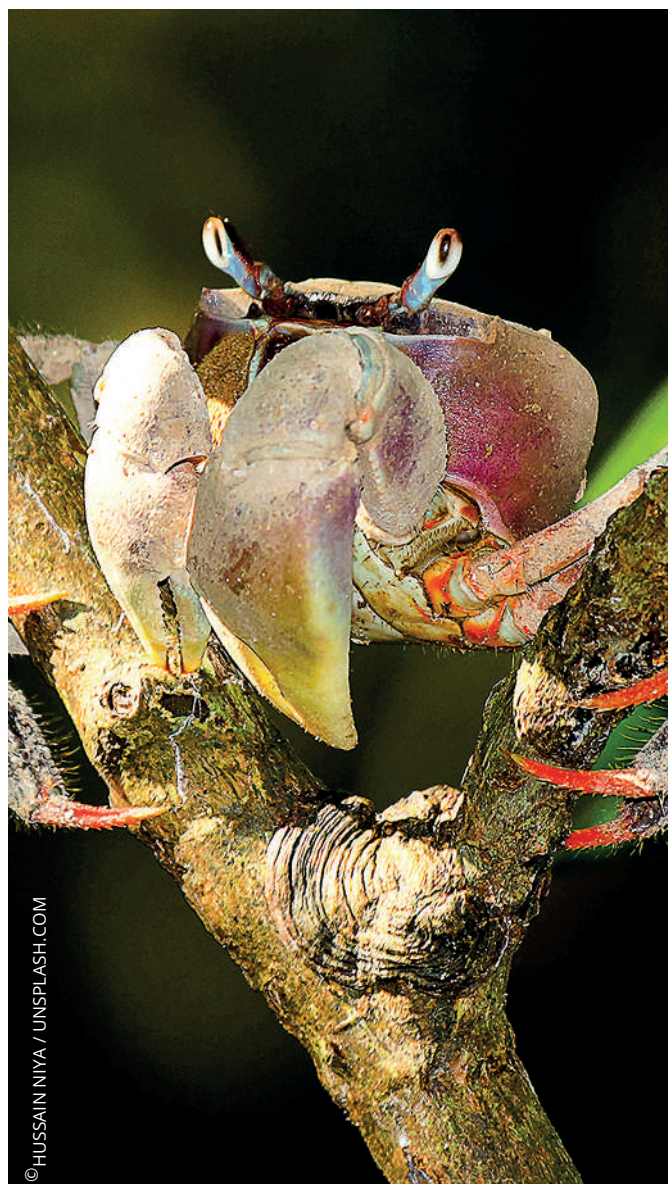
”MENNESKET ER UDEN TVIVL ANSVARLIG FOR AT GØRE ALT, HVAD VI KAN, FOR AT SKABE EN PLANET, DER IKKE KUN GIVER OS ET HJEM, MEN FOR AL LIV PÅ JORDEN.“

SIR DAVID ATTENBOROUGH
NATURDOKUMENTARIST

Genopretning af 40 hektar mangroveskov

I Kenyas kystlandskab arbejder WWF for at skabe sunde økosystemer, der forbedrer både mennesker og dyrs livskvalitet og gør området mere modstandsdygtigt over for klimaforandringer.

© HUSSAIN NIYA / UNSPLASH.COM

BORER I HAVEN OG BYEN

Som art er vi mennesker eminent gode til at brede os og tage kontrollen, men hvis vi vil give en natur rig på sommerfugle, sangfugle og vilde planter videre til vores børn og børnebørn, så er det på tide at træde et skridt tilbage og give plads til naturen i Danmark. Også til de vilde dyr i vores haver og byer.

TEKST: SØREN GERBERT WWF// FOTO: ELIAS TIGISER / PEXELS.COM

T Giv plads og lad naturen gå sin gang. For have-mennesker kan det være nok så angstprovokerende. Mennesker elsker at planlægge og kontrollere. Det har vi gjort med naturen i mange hundrede år med det resultat, at naturen og dyrene omkring os har det rigtig skidt.

„Vi mennesker har drænet vandet væk fra landskabet, ryddet de gamle skove, lavet kystsikring, sat diger op og fjernet mange af de vilde dyr fra landskabet og erstattet dem med tamme dyr,“ fortæller biolog og senior forsker Rasmus Ejrnæs fra Aarhus Universitet. Vores heftige aktivitet har ikke alene udryddet store dyr som ulve, bævere og vildsvin fra den danske natur, den har også bragt os i en reel biodiversitetskrise, hvor arter og levesteder forsvinder så hurtig

som aldrig før. I Danmark alene er 2.262 arter rødlistede, og blandt dem er 369 kritisk truede. Det vil sige i decideret fare for at uddø fra Danmark.

NATUREN KAN SELV

I de seneste år er et nyt ord dukket op i den danske naturdebat. Ordet er „Rewilding“, som direkte oversat betyder „genforvildning“. Ideen bag er let nok, at vi mennesker skal træde lidt tilbage og lade naturen gøre det, den er bedst til. Vi skal genskabe naturens egen evne til at opretholde økosystemer med høj biodiversitet. Typisk ved at genindføre arter, som kan skabe variation i vores landskaber og dermed skabe levesteder for vilde dyr. „Hvis vi vil have rig natur fuld af sommerfugle, sangfugle og vilde planter, så skal vi afgive plads. Så enkelt kan det siges. Plads til vild

A close-up photograph of a hedgehog in a garden. The hedgehog is facing left, with its spines clearly visible. It is surrounded by green foliage and some fallen leaves. The lighting is natural, suggesting daylight.

Pist...

for at give et godt levested for sommerfuglelarver skal langt græs efterlades til slutningen af september eller oktober.

natur og de dyr, som naturligt hører hjemme her, blandt andet pindsvinet, grævlinger og egern,” siger Rasmus Ejrnæs. Han peger også på at det ikke kunernaturen, dergavnerafkonceptet.

Ved siden af at redde en masse danske arter, så er et andet mål også at få en mere levende natursom oplevelses- og læringsrum. Det meste af verden i dag er planlagt af mennesker, så der kunne også være et ønske om at opleve noget oberørt natur. Der er faktisk stor appetit på rewilding i samfundet, fortæller Rasmus Ejrnæs, der vurderer, at besøgstallene vil stige markant, hver gang, der bliver indført flere vilde elementer inde i byerne.

” I DANMARK ALENE ER 2.262 ARTER RØDLISTEDE, OG BLANDT DEM ER 369 KRITISK TRUEDE. ALTSÅ DECIDERET I FARE FOR AT UDDØ FRA DANMARK. “

KILDE: BIODIVERSITETSBAROMETER 2017

„Derfor er jeg ikke i tvivl om, at vi får meget mere vild natur og flere vilde dyr i de kommende år. Det gør verden til et sjovere sted, og hvem vil ikke leve i en sjovere verden. Hvis det så samtidigt er bedre for naturen at få skiftet nogle naturplejende maskiner og vores tamdyr ud med nogle vilde dyr, så vinder alle.“

Hele 93% flere sommerfugle kan du finde i haver, hvor græsset får lov at gro. Det viser et nyt studie, der som giver et videnskabeligt bevis på, at vildere græsplæner øger antallet af sommerfugle. Det drejer sig om 6 års sommerfugleobservationer: 600 britiske haver, ved at gøre intet.

STOR TAK, FOR AL JERES STØTTE

WWF betragter det strategiske og partnerskabsbaserede samarbejde med danske private fonde som en væsentlig del af finansieringen af vores indsatsområder.

Der er gennem tiden oparbejdet en stærk relation til større danske fonde. Aage V. Jensens Naturfond har dels betydet, at WWF er i stand til at iværksætte en længe ønsket og meget betydelig indsats omkring det danske kystnære havmiljø og har bidraget væsentligt til WWF Verdensnaturfondens fortsatte indsats i Vietnam – og som noget nyt Myanmar. I Det understøtter vores strategiske indsats i Mekongområdet omkring bæredygtig naturforvaltning.

Villumfonden har været afgørende for, at WWF nu i en længere periode har kunnet levere en solid indsats i Grønland sammen med inuitorganisationen ICC. Afvæsentlige fondsbidrag skal også navnes Karen Krieger fonden, som dels har bidraget til videreudviklingen af PandaClub og senest til forbrugeroplysning om indkøb af bæredygtig fisk. Men også deres indsats for at lære folkeskolerne om biodiversitet.

Af væsentlige fondsbidrag skal også nævnes Karen Krieger fonden, som dels har bidraget til videreudviklingen af Pan-

- Det Bertouch'ske Familielegat
- Fru Ellen Bremerdals Dyrefond
- Frøken Karen Hauchild Petersens Legat
- Jorck George Konsul & Hustrus Fond
- Karen Krieger-Fonden
- Lund Fonden
- O.P. Christensen og Hustrus Fond
- Skjold Burne
- Steen Daugaards Fond
- Toyota Fonden
- Victor Boxenbaums Fond
- Villum Fonden
- Aage V. Jensen Naturfond
- Aage V. Jensens Charity Foundation
- Aalborg universitet
- Metro-Schrøder Fonden

daClub og senest til forbrugeroplysning om indkøb af bæredygtig fisk inklusiv sushi.

WWF ansøger også en lang række fonde om mindre beløb, som primært går til vores overordnede målsætning: bevarelse af vores falles klode. WWF sender omkring 100 ansøgninger ud om året til disse mindre fonde, og resultatet heraf er fint, hvilket vier meget taknemmelige for. WWF arbejder målrettet på at øge og styrke samarbejdet med de fonde, vi allerede har projektsamarbejder med. Men Vi søger også at udvide paletten og engagere andre større danske fonde i vores arbejde for naturbevarelse.

Vi vil også gerne fremhæve Danida, som har givet midler til vores arbejde i Afrika og Asien. Vi takekr mange gange.

I perioden 1. august 2024 - 30. januar 2025 har følgende fonde støttet WWF:

Aage V. Jensens Naturfond har givet 6,8 mio. kr. over 3 år til vores indsats for det danske kystnære havmiljø.

Aage V. Jensens Charity Foundation har givet 3,2 mio. kr. over 1,5 år til WWF's indsats i Myanmar.

Karen Krieger-Fonden gav 275.000 kr. til en forbrugeroplysningsindsats om bæredygtig fisk og skaldyr.

DANSKE VIRKSOMHEDER FOR VERDENS NATUR

Vi vil gerne sige mange tak for støtten, til alle, som har støttet og dermed været med til at muliggøre WWF's arbejde. I perioden 1. august 2024 - 30. januar 2025 har følgende virksomheder støttet naturen ved at købe WWF's virksomhedssponsorater fra 15.000 - 24.999 kr. om året ex. moms eller 25.000 kr. og op efter om året ex. Moms.

15.000-24.999 kr.

- Aksel Benzin A/S
- Borella Projects
- Danefæ ApS
- C7 CONSULTING A/S
- E 3-GRUPPEN A/S
- ECIT Consulting A/S
- Fynbo Foods A/S
- KW Hunde- & katte-artikler A/S
- Skagen Salmon Partnerselskab
- SUPER KOI ApS

25.000+ kr.

- LOMAX A/S
- PLANETS PRIDE A/S
- Danfoss A/S
- Rockwool International A/S
- Meldgaard Holding A/S
- NIRAS A/S

”VORES HÅB ER, AT VI VED VORES SPONSORAT TIL WWF OG BÆREDYGTIGE INDSTILLING TIL VORES PRODUKTER KAN SIKRE, AT VI ER MED TIL AT EFTERLAD EN MERE BÆREDYGTIG PLANET, TIL VORES EFTERKOMMERE.“

PLANETS PRIDE A/S

1

2

3

4

5

6

Top sponsorer

1. ROCKWOOL International A/S,
2. NIRAS A/S, 3. Meldgaard Holding A/S,
4. LOMAX A/S, 5. Danfoss A/S
6. PLANETS PRIDE A/S

SPØRG EN BIOLOG

©THEA DYHRBERG / MIDDELFART AVISEN

Hej WWF

Jeg vil gerne vide, hvorfor elefanter er så lydløse, selvom de er så tunge?
Kærlig hilsen Ebbe, 5 år

Kære Ebbe.

Det er, fordi de på en måde går rundt på nogle store, bløde puder. Hver fod har en pude, der ligger mellem knoglerne og fodsålen. Lidt som hvis du tager en blød bold og lægger den mod bordet med hånden ovenpå og fingrene spredt ud til siderne. Hvis du læner dig forover, kan du så lade bolden tage trykket og slappe af i fingrene. Når elefanten går, trykkes puden sammen, og derfor larmer den ikke ret meget. En hest ville for eksempel larme meget mere med sine hårde hove.

Elefanter er desuden meget omhyggelige med ikke at hoppe omkring, det er nemlig både hårdt og slider på kroppen, når man vejer flere tusind kilo. I stedet bevæger de sig flydende afsted.

Venlig hilsen Sebastian.

Hej WWF

Jeg har længe undret mig, hvorfor har pandaen et rovdyr-gebis, når det er en planteæder?
Milan Bayer, 11 år, Gråsten

Kære Milan.

Godt spørgsmål og godt observeret. Den nyeste forskning påviser, at da kæmpepandaerne for cirka 5.000 år siden fik smag for bambus, "mistede" de samtidigt helt smagen for kød. Rent faktisk kan de slet ikke smage kød – umamismagen – på grund af den mutation. Men selvom deres føde er 99 procent bambus, så kan de stadig indimellem finde på at spise fugle, gnavere og ådsler for at få dækket næringsstofbehovet. Det kender vi for eksempel også fra chimpanser, som går på abejagt for at få kød. Kæmpepandaernes tænder er altså både et levn fra en fælles stamfader med nutidens bjørne og et værktøj for indimellem at kunne få lidt kød på menuen. Du ville sikkert også blive træt af bambus hver dag.

Desuden har tænderne – ligesom hos mange andre dyr – også en funktion i både forsvar og angreb.

Tak for spørgsmålet, hilsen Sebastian.

Hej WWF

Jeg undrer mig over, hvorfor giraffer har en så lang hals, når de ikke nødvendigvis skal spise fra de højeste træer?
Marie Holm, 9 år, Aarhus

Kære Marie

Sikke et godt spørgsmål! Giraffens lange hals er faktisk et fantastisk resultat af evolutionen, og den har flere funktioner. Selvom giraffer ofte spiser fra træer, er deres lange hals først og fremmest et resultat af en "kamp" om at nå de bedste blade. Hannerne bruger den lange hals til at kæmpe mod andre hanner – en slags "halskamp", hvor de svinger hovedet som en klub. Den stærkeste vinder retten til at parre sig med hunnerne. Men den lange hals gør også, at giraffer kan se langt omkring og dermed opdage rovdyr tidligt.

Tak for spørgsmålet, hilsen Sebastian.

Sebastian Hansen

Biolog og researcher hos WWF Verdensnaturfonden

©CHRISTIAN BUEHNER / UNSPLASH.COM

Masser af events, gratis adgang til ti af Danmarks største zoologiske haver, akvarier, dyreparker samt en 3D-biograf året rundt og 4 årlige magasiner til alle PandaClub medlemmer og 2025 bliver endnu vildere.

© DOKK1 / WOOD-SUPPLY.DK

ImajafholderWWFPandaClub3spændende og lærerige dage for børn i København Zoologisk Have (Roskildevej 32, Frederiksberg) den 3., 10. og 17. maj. Arrangementet har fokus på bjerggorillaernes liv og udfordringer. Børnene kan deltage i Gorilla Adventure Tour, workshops om gorillaadfærd, og høre forelæsninger fra dyrepassere, samt deltage i en skattejagt. Der vil også være mulighed for at møde PandaClub's maskot, Panda. Eventet er gratis for børn med zoo-billet og henvender sig til børn mellem 5-12 år, men hele familien er velkommen. Tilmelding sker via PandaClubs hjemmeside.

NØRDERI PÅ DOKKEN

Lørdag den 12. juli og søndag den 20. juli byder PandaClub på et spændende arrangement i Aarhus og Dokk1 med naturformidler Sebastian Klein. Sebastian vil holde et engagerende foredrag for børn, hvor han deler sin passion for dyr og natur, samt hvordan børn kan hjælpe med naturbeskyttelse i deres hverdag. Der vil være sjove aktiviteter som dyremasker, træplantning, workshops og en skattejagt om dyrelivet. Arrangementet er gratis for børn 5-12 år, og hele familien er velkommen. Tilmelding via PandaClubs hjemmeside. Kom og vær med til en uforglemmelig dag med Sebastian Klein!

ROADTRIP FOR DEM, DER TØR HANDLE

I september kan familier i hele Danmark opleve PandaClub's Roadtrip, når showet: "Tør du handle?" besøger Kø-

benhavn Zoo, Odense Zoo og Aalborg Zoo over to weekender. Showet, der har trukket stor opmærksomhed, indeholder en dramatisk auktion, hvor publikum byder på truede dyr som næsehorn og elefanter. Auktionen bliver afbrudt af en modig WWF-ranger, der redder dyrene. Med spektakulære kostumer og vilde kampscener sætter showet fokus på den ulovlige dyrehandel, der truer dyrearter og støtter kriminalitet og konflikter i Afrika.

BIODIVERSITET FOR BØRN

Biodiversitet er et meget vigtigt, men ofte misforstået begreb. PandaClub tilbyder tre moduler om biodiversitet via WWF's hjemmeside: grundmodulet, havet og skoven. I grundmodulet lærer eleverne om arter, gener og økosystemer, og hvorfor biodiversiteten er essentiel. Havmodulet dykker ned i havets økosystemer, der dækker 70% af jordens overflade, skovmodulet fokuserer på skovens unikke biodiversitet og betydningen af urørt skov. Efter at have gennemført alle tre moduler, modtager eleverne et diplom. Vildt Nok?! formidler viden om biodiversitet for at forberede fremtidige voksne på at tackle den hastigt stigende biodiversitetskrise.

TAK TIL KAREN KRIEGER-FONDEN

En stor tak udskrives til Karen Krieger-Fonden for støtten til skoleprojektet, der gør det muligt at nå morgendagens voksne med det meget vigtige budskab om biodiversitet.

© LEIF JØRGENSEN / WIKIPEDIA.COM

VORES MISSION ER AT BEVARE NATUREN OG REDUCERE DE MEST PRESSERENDE TRUSLER FOR MANGFOLDIGHEDEN AF LIVET PÅ JORDEN.

Working to sustain the natural
world for the benefit of people
and wildlife.

togehæter possible

panda.org

2025©

Papir 100% genbrugt

WWF® og 1986© Panda Symbol er eget af WWF. Alle rettigheder
forbeholdt.

WWF, 28 rue Mauverney, 1196 Gland, Switzerland. Tele. +41 22 364 9111
CH-550.0.128.920-7

For contact details and further information, please visit our international
website at wwf.panda.org

Bagside billede: ©www